

DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiini vastaan -asiantuntijaverkosto

Lidl Suomi Ky

Niittymäentie 7

02200 Espoo

ASIA: Vetoamus – Tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnin lopettaminen uudessa Iisalmen Lidl-myymälässä

Arvoisa Lidl Suomen johto,

Tupakkaa saa Hollannissa ostaa ainoastaan tupakkakaupoista ja huoltoasemilta. Nikotiinipussit on kaikkialla kielletty.

Me allekirjoittaneet, DAT Lääkärit tupakkaa vastaan asiantuntijaverkoston edustajat, haluamme esittää vakavan ja rakentavan vetoamuksemme koskien suunnitteilla olevaa uutta Lidl-myymälää Iisalmissa. Vetoamme Lidl Suomen johtoon, että Iisalmen uudessa Lidl-myymälässä ei myytäisi tupakkaa eikä mitään nikotiinia sisältäviä tuotteita. Lidlillä on nyt mahdollisuus näyttää tietä kohti savutonta mutta myös nikotiinitonta Suomea.

Tupakka ja muut nikotiinituotteet ovat vakava terveysuhka. Nikotiini on yhteydessä lukuisiin sairauksiin ja aiheuttaa merkittäviä kustannuksia niin yksilöille kuin yhteiskunnalle. Iisalmi ja sen lähialueet tarvitsevat terveyttä tukevia valintoja – ei houkutusia, jotka vievät erityisesti nuoria riippuvuuden polulle.

Suomessa on pitkään tehty määrätietoista työtä savuttoman ja nikotiinittomman yhteiskunnan puolesta. Lidl on jo osoittanut vastuullisuuttaan Euroopassa, mm. Alankomaissa, Belgiassa ja Tanskassa, luopumalla asteittain tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnistä. Sama hieno ja rohkea yhteiskunnallinen vastuullisuus tulisi näkyä myös Iisalmen uudessa Lidl myymälässä. Tämä teko olisi konkreettinen osoitus siitä, että Lidl Suomi todella seisoo vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden takana – että “asiakkaan terveys on ykkönen”, kuten linjauksissanne korostatte.

Olemme valmiita tarjoamaan asiantuntija-apua. Toivomme, että Lidl ottaa rohkean askeleen terveyden ja tulevaisuuden puolesta.

Ystävällisesti,

Maria Juusela, LT erikoislääkäri

Tarja Tanner, dos .erikoishammaslääkäri

DAT puheenjohtaja

DAT sihteeri

Liitteet: DAT Lehdistötiedotteet 230125 ja 09122024.

23.1.2025 LEHDISTÖTIEDOTE – Nikotiinin myynnin edistäminen on vastoin Tupakkalakia

Nikotiinituotteiden, varsinkin vapen ja nikotiinipussien käyttö nuorten keskuudessa on rajusti lisääntynyt vuodesta 2021 alkaen. Vuonna 2024 korkeakouluopiskelijoista nikotiinipusseja käytti päivittäin yhdeksän prosenttia, vastaavasti ammattikorkeakouluissa opiskelevista miehistä 18 % ja naisista 7 % (THL). Nämä luvut ovat hälyttävän suuria. Nykytilanne on kestämaton.

Suurin osa väestöstä ei kannata nikotiini- ja tupakkatuotteiden myynnin lisäämistä, ja on huolissaan lasten ja nuorten lisääntyvästä nikotiinituotteiden kulutuksesta. Tämän pitäisi näkyä nyt myös poliittisessa päätöksenteossa. Hallituksen Tupakkalaki-esityksessä pitäisi selkeästi huomioida tämä äänestäjien päättäjille antama mandaatti. Nikotiini- ja tupakkateollisuuden ehdotukset Tupakkalakiin ovat nykyisen lain tavoitteiden vastaisia (1. Luku, 1 §). Myynnin lisääminen lisää nikotiinista riippuvaisten määrää. Valtion budjetissa sosiaali- ja terveystalouden määrä kasvaa, ei vähene. Valtioneuvoston lausuntopalvelussa on luettavissa lukuisten terveydenhuollon toimijoiden asiantuntijalausunnot, ml. DATin lausunto (<https://www.datsuomi.fi/dat-lausunto-hallituksen-esitys-eduskunnalle-laiksi-tupakkalain-muuttamisesta-nikotiinipussit/>), joissa viesti on sama. Nikotiinin myynnin edistämisen keinot on vastoin Tupakkalakia.

Vuonna 2023 on USA:ssa tullut markkinoille synteettinen nikotiinianalogi, 6-metyylinikotiini. Se on nikotiinia ainakin kolme kertaa vahvempi, samalla tavalla vaikuttava aine, jota teollisuus on mainostanut nikotiinittomana. Sitä sisältäviin tuotteisiin on myös lisätty käyttäjiä houkuttelevia makuaineita, mikä tekee myös niiden käytön lopettamisen vaikeammaksi. Vastaavia kyseenalaisia markkinointikeinoja on tupakkateollisuuden puolelta odotettavissa jatkossakin.

Maria Juusela, LT, erikoislääkäri

Tarja Tanner, dos, erikoishammaslääkäri

DAT puheenjohtaja

DAT sihteeri

Yhteydenotot: datsuomi2020@gmail.com

Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan verkosto DAT - Doctors against tobacco - www.datsuomi.fi

Yhteenveto: DATin kannanotot hallituksen esitykseen Tupakkalain päivityksestä (20.1.2025)

- 1) Nikotiinipusseissa ei voi olla sallittuna kuin tupakan maku, kuten Tupakkalaissa on jo aiemmin säädetty savukkeiden makuaineista.
- 2) Tupakkalain päivityksessä lakitekstiin on kirjoitettava nikotiini-sanan lisäksi nikotiinin tavoin vaikuttavat, nikotiinin synteettiset analogit, jotta lakiin ei jää porsaanreikiä uusien nikotiinin tavoin vaikuttavien synteettisten tuotteiden ilmaantuessa käyttäjämarkkinoille.
- 3) Nikotiinilla on kiistattomat välittömät ja pitkäaikaiset haittavaikutukset terveyteen (mm. alentaa hedelmällisyyttä, ja on syöpävaarallinen aine, ks. Liite 1.)
- 4) Syntymättömien ja pienten lasten altistuminen vanhempien nikotiinituotteiden käytölle on kaikin keinoin pyrittävä estämään.
- 5) Hallituksen esityksessä ehdotettu nikotiinimäärän yläraja 16.6 mg yhden milligramman nikotiinipusseissa on tappava kerta-annos pienelle lapselle ja myrkyllinen kokemattomalle aikuiselle.
- 6) Nikotiinipussien nikotiinipitoisuus ei voi olla suurempi kuin tällä hetkellä virallisissa lääkelain määrittämässä NRT- (nikotiinikorvaushoito) tuotteissa.
- 7) Kuten Lääkäriliitto lausunnossaan ehdottaa, Suomen pitäisi seurata Belgian, Hollannin ja useiden muiden EU-maiden esimerkkiä ja kieltää nikotiinipussit kokonaan.
- 8) Kaikkien nikotiinia sisältävien tuotteiden myynti pitäisi siirtää pois kuluttajakaupasta. NRT-tuotteiden myynti ja hoitoon ohjaus tulisi siirtää apteekkeihin. Muiden nikotiinia ja tupakkaa vastaavien tuotteiden myynnin tulisi tapahtua erillisistä Tupakka-Nikotiini -kaupoista (esim. Alkot), joiden määrää ja myyntiä valvovat viranomaiset ja ministeriöt.
- 9) Nikotiinia ja tupakkaa sisältävien aineiden tai niiden tapaan vaikuttavien aineiden myynnin alaikäraja on nostettava 20 ikävuoteen (53 §).
- 10) Myyjän vähimmäisikä (56 §) pitää nostaa 20 vuoteen.
- 11) Tupakkalaissa maahantuonti pitäisi kieltää alle 20-vuotiaille, ja sen pitäisi koskea tupakanvastikkeita ja nikotiinia, sekä kaikkia nikotiinin tavoin vaikuttavia nikotiinianalogeja, kuten 6-metyylinikotiinia.
- 12) Kansanterveydellisesti ja harmaan talouden estämiseksi selkeintä olisi, jos Taxfree ja matkustajatuonti joko kielletään tai sitten tuonnin kohdemaassa kannetaan terveydenhoitomaksu ja jätemaksu, joilla katetaan matkustajatuonnin tuotteiden aiheuttamien haittojen ja jätehuollon kustannukset.
- 13) Suomen tulisi seurata niitä toimenpiteitä, joilla USAssa v. 2019 EVALI-epidemian jälkeen pystyttiin pysäyttämään sähkösavukkeiden/ vapetuotteiden ja muiden nikotiinituotteiden käyttäjämäärien kasvu lasten ja nuorten parissa.
- 14) Kansanterveyden kannalta nikotiinituotteiden käyttö aiheuttaa niin suurta haittaa, että DATin mielestä hallituksen pitää ottaa lääketieteellisten asiantuntijoiden huoli ja lausunnot vakavasti. Suomessa ja ulkomailla lääketieteellisten asiantuntijoiden kanta tarpeesta vähentää nikotiinituotteiden käyttöä on sama.

DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan -asiantuntijajärjestö

9.12.2024 LEHDISTÖTIEDOTE_DAT 30 vuotta – Ei nikotiinille

Juhlavuotensa kunniaksi DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan -asiantuntijaverkosto järjesti Helsingissä 9.12.2024 juhlaseminaarin, ja siihen liittyvät lehdistö- ja yleisötilaisuudet. Lääkärit ja hammaslääkärit ovat Suomessa edistäneet savuttomuutta ja nikotiinittomuutta jo 1960-luvulta alkaen. DAT on tarkoituksensa mukaisesti välittänyt tutkittua tietoa tupakoinnista ja nikotiinista lääkäreille ja muulle väestölle jo kolmen vuosikymmenen ajan. DATilla on noin 250 lääkäri- ja hammaslääkärijäsentä ympäri Suomea. DATin jäsenet eivät saa palkkaa asiantuntijatyöstään.

DAT juhlavuoden teema on ”Ei nikotiinille”. Nikotiinituotteiden, varsinkin vape-tuotteiden ja nikotiinipussien käyttö nuorten keskuudessa on lisääntynyt rajusti vuodesta 2021 alkaen. Tällöin tulivat markkinoille kertakäyttöiset vape-tuotteet. Lisäksi nuorten satunnainen tupakointi, ns. party-smoking, ja usean eri nikotiinituotteen sekakäyttö on yleistä. Lasten ja nuorten lisääntyvän nikotiinituotteiden kulutuksen myötä on kasvamassa uusi nikotiiniaddiktien sukupolvi. Marginaalisen pieni osa veronmaksajista on millään tavoin nikotiinituotteiden käytön puolesta puhujia.

Nikotiinituotemarkkinoilla tapahtuu koko ajan muutoksia, kun tupakka- ja nikotiiniteollisuus yrittää korvata tupakan vähenevän kulutuksen jättämää aukkoa yhä uusilla nikotiinituotteilla. Vuonna 2023 on USA:ssa tullut markkinoille synteettinen nikotiinianalogi, 6-metyylinikotiini. Se on nikotiinia ainakin 3-kertaa vahvempi, samalla tavalla vaikuttava aine, jota tuottajat ja myyjät teollisuus mainostavat nikotiinittomana. Sitä sisältäviin tuotteisiin on myös lisätty laissa kiellettyjä, lapsia houkuttelevia makuaineita. Vastaavia systemaattiseen huijaukseen perustuvia markkinointikeinoja on tupakkateollisuuden puolelta odotettavissa jatkossakin. DAT seuraa tieteellistä kirjallisuutta ja riippumattomilla DATin asiantuntijoilla on tärkeä rooli paljastaa tupakkaan ja nikotiiniin liittyviä terveyshaittoja sekä yksilöille että laajemmin yhteiskunnassa.

Juhlavuoden kunniaksi DAT toteutti Lääkärien tupakan ja nikotiinin käyttötapatutkimuksen, johon vastasi yhteensä yli 1200 lääkäriä, hammaslääkäriä ja näiden alojen opiskelijaa. Kyselyn perusteella juhlaseminaarin aiheiksi valikoituvat nikotiinin vaikutukset immunologiaan, raskauteen, hengitys- ja verenkiertoelimistöön, kirurgiaan, ja suun terveyteen. Vastaukset vahvistivat DATin käsitystä siitä, että uusien nikotiinituotteiden käyttötapa sopii vahvaan nikotiiniriippuvuuteen ja että niiden käyttötapa ylläpitää nikotiiniriippuvuutta. Yhä nuorempien nikotiinituotteita käyttävien määrän kasvu on saatava pysäytettyä. Kaikki mahdolliset toimet uusien käyttäjien vähentämiseksi pitäisi välittömästi priorisoida Tupakkalain päivityksessä.

Uutta tietoa nikotiinin yhteyksistä syöpään julkaistaan nyt jatkuvasti: soluissa nikotiini aiheuttaa kromosomivaurioita ja muita samoja muutoksia kuin tunnetut syöpää aiheuttavat aineet. Lisäksi kaikki tähän asti hyvin tutkitut nikotiinia sisältävät tuotteet, kuten savukkeet, nuuska, sähkösavukkeet, ovat osoittautuneet monissa elimissä syöpää aiheuttaviksi. Nikotiinin haittavaikutukset elimistössä vaativatkin hyvin laaja-alaista lääketieteellistä ymmärtämystä.

Oleellisia kaikkia koskevia kysymyksiä ovat tupakkalakiin ja nikotiiniriippuvuuden hoitopolkuihin, sekä nikotiinikauppaan liittyvät asiat. DAT-juhlapäivän paneelikeskustelussa Jari-Pekka Koponen kertoi kaupankäynnin filosofiastaan. Hyvin menestyneet JariPekka-liikenneasemat eivät myy tupakkaa, nikotiinituotteita eikä alkoholia. Samanlaista integriteettiä toivoisi koko yhteiskunnalta, ja varsinkin lääkäreiltä ja hammaslääkäreiltä.

Nikotiinituotteita koskevien tutkimusten ja käytön seurannan takia lääkärin ja hammaslääkärin olisi syytä mahdollisimman tarkasti ja yksityiskohtaisesti kysyä ja kirjata potilaidensa kaikkien nikotiinia sisältävien tuotteiden käyttömäärät ja käyttötapa. Tämä koskee myös tupakkatuotteita, niiden kaltaisia tuotteita, vapea ja kaikkia uusia, myös synteettisiä nikotiinin tavoin vaikuttavia aineita.

DAT kiittää savuttomuus ja nikotiinittomuustyössä juhlavuonna 2024 mukana olleita tahoja ja henkilöitä. Tukenne arvoillemme on tehnyt näkyväksi sen, mitä DAT on ja tulee olemaan: ei nikotiinille, no to nicotine !

DAT Lääkärit tupakkaa ja nikotiinia vastaan asiantuntija -verkosto

Maria Juusela, LT

Tarja Tanner, dos

Erikoislääkäri

Erikoishammaslääkäri

DAT puheenjohtaja

DAT sihteeri

Yhteydenotot ja tiedustelut: datsuomi2020@gmail.com